

Vergaderjaar 2004–2005

29 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2005

C

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 11 april 2005

1

Indien een besluit tot deelname aan een crisisbeheersingsoperatie is genomen moeten allen die in deze een verantwoordelijkheid hebben deze verantwoordelijkheid ook dragen! Het is daarom belangrijk dat er duidelijkheid komt omtrent de precieze rol in de aanloop daartoe voor de Eerste Kamer. Daarbij wordt verwezen naar de handelingen van de Defensiebegroting op 3 februari 2004. Kan de Minister aangeven wat nu precies de verantwoordelijkheid van de Eerste Kamer is met betrekking tot artikel 100 GW?

Artikel 100 van de Grondwet maakt geen onderscheid tussen de Eerste en de Tweede Kamer, maar spreekt van het verstrekken van inlichtingen aan «de Staten-Generaal». Om die reden licht de regering zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer in over besluiten tot deelneming aan crisisbeheersingsoperaties op grond van dit artikel. Het is niet aan de regering om te bepalen wat de respectievelijke verantwoordelijkheid van de Eerste en Tweede Kamer van de Staten-Generaal op dit terrein zou dienen te zijn, doch aan de Staten-Generaal zelf. In dit verband verwijs ik u naar de volgende passage van de memorie van toelichting op artikel 100 van de Grondwet (Kamerstukken II 1996/97, 25 367 (R 1593), nr. 3): «Het eerste lid dient als het constitutionele aanknopingspunt van het voorafgaand overleg tussen de regering en de Staten-Generaal. Of daadwerkelijk overleg met de Staten-Generaal wordt gevoerd en zo ja, wanneer en op welke wijze – bij voorbeeld met de betrokken kamercommissie(s) of in een plenair debat – is in de geldende staatsrechtelijke verhoudingen primair een aangelegenheid van de Staten-Generaal zelf. Wij gaan er evenwel vanuit dat in de regel over elk voornemen van enig belang terzake vooraf overleg zal plaatsvinden tussen de Tweede Kamer (of een commissie uit die kamer) en de betrokken minister(s)».

2

De commissie heeft bij het bestuderen van de begrotingsstaten zorgen over het financiële perspectief bij Defensie. Kan de regering inzicht verschaffen in het financiële perspectief op lange termijn, waarbij verder snijden in de operationele capaciteit wordt vermeden?

De begroting 2005 en de meerjarenraming zijn budgettair sluitend en op lange termijn uitvoerbaar. Hiermee zijn de ambities en voornemens uit de Prinsjesdagbrief financieel afgedekt. De budgettaire effecten van mee- en tegenvallers worden, zoals gebruikelijk, meegenomen in het reguliere begrotingsproces. In de begroting 2006 en de meerjarenraming zullen deze wijzigingen worden meegenomen.

3

De krijgsmacht wordt geherstructureerd en er wordt gesaneerd en gemoderniseerd. Met name de modernisering vraagt om een lange termijn visie voor noodzakelijke investeringen. De investeringsquote moet oplopen tot 22,8% in 2009. De commissie wil gaarne van de regering inzicht krijgen per krijgsmachtdeel waar de investeringen plaatsvinden in het kader van de integrale uitvoering van de taken van de krijgsmacht.

De investeringsruimte bedraagt ongeveer € 1,5 miljard per jaar. Het betreft zowel budget voor nieuw (wapen)materieel als voor bijvoorbeeld infrastructuur en automatisering. Het merendeel van de investeringen is in de begroting 2005 geraamd op de begrotingen van de krijgsmacht-delen. Daarnaast komen investeringen ten laste van het niet-beleidsartikel Ondersteuning Krijgsmacht (bijvoorbeeld voertuigen voor de Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie) en het niet-beleidsartikel Algemeen (bijvoorbeeld investeringen voor de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst). In onderstaande tabel zijn de geplande investeringsbedragen uit de beleidsartikelen van de vier krijgsmacht-delen opgenomen voor de periode 2005–2009 (bedragen x € 1 miljoen)

	2005	2006	2007	2008	2009
Koninklijke marine	307	345	409	376	320
Koninklijke landmacht	500	523	537	456	501
Koninklijke luchtmacht	295	374	457	519	585
Koninklijke marechaussee	43	39	49	60	46

CDA-FRACTIE

1

EU Battle groups kunnen worden ingezet voor EU-geleide missies, «onder meer» op verzoek van de VN. Op wiens verzoek kunnen de EU Battle Groups dan nog meer worden ingezet? Kan de Minister aangeven wat hier nu precies de rol van de VN is? Deelt de regering de mening van de CDA fractie dat zowel de EU als de NAVO tot het uiterste moeten gaan om op basis van een VN resolutie op te treden en dat de Nederlandse regering zich hiervoor moet inzetten bij zowel de EU als de NAVO alvorens te besluiten tot inzet? En zo ja, uit welke beleidsvoornemens blijkt dit?

De EU Battlegroups kunnen worden ingezet voor EU-geleide crisis-beheersingsoperaties zoals verwoord in de Europese Veiligheidsstrategie. Daarbij kan het gaan om evacuatie operaties en humanitaire ondersteuning en, in het geval van kleinere crises, om conflictpreventie en *initial entry*-operaties. De Raad voor Algemene Zaken en Externe Betrekkingen (RAZEB) neemt het besluit een operatie te beginnen. Een resolutie van de VN-Veiligheidsraad, hoewel in de meeste gevallen wenselijk, is op zichzelf geen voorwaarde voor de inzet van de EU Battlegroups. In het geval van evacuatie of humanitaire steunverlening ligt een mandaat van de VN niet zonder meer in de rede. Aan een snelle militaire reactie op een crisis zal in de regel wel een verzoek van de VN ten grondslag liggen. Het EU Battlegroup concept is immers mede ontwikkeld met het oog op de VN-behoefte aan snel inzetbare eenheden. De betrokkenheid van de VN bij de inzet van EU Battlegroups zal zich in de

meeste gevallen beperken tot het mandateren van de desbetreffende operatie. De regering deelt het uitgangspunt dat militair optreden een grondslag moet hebben in het volkenrecht.

2

Minister Kamp heeft met zijn brief van 15 februari 2005 de Tweede Kamer geïnformeerd over de afstemming tussen de Nederlandse bijdragen aan de EU Battlegroups en de NRF. Waarom is de Eerste Kamer daar nog niet over geïnformeerd? De EU-NAVO capaciteitengroep heeft in het kader van het Nederlands EU voorzitterschap een aantal bijeenkomsten gehouden over de afstemming tussen de EU Battlegroups en de NRF. Is de afstemming van de verschillende reactiemachten inmiddels daadwerkelijk verbeterd? Zo nee, wat doet de Minister om deze afstemming op korte termijn te verbeteren?

In mijn brief aan de Tweede Kamer van 15 februari jl., die de Eerste Kamer tevens is toegegaan, heb ik gewezen op de complementariteit van de NRF en de EU Battlegroups. Het gaat in beide gevallen om snel inzetbare eenheden, die de modernisering van de Europese krijgsmachten bevorderen. Ook qua grootte en aard van operaties vullen de NRF en de EU Battlegroups elkaar aan. Met behulp van de samenwerkingsregeling tussen de Navo en de EU (de «Berlijn-plus»-regeling) kan duplicatie en concurrentie tussen beide initiatieven worden voorkomen. In dat kader is onder meer afgesproken dat in het geval van een crisis de contacten tussen EU en Navo worden geïntensiveerd. Aldus kunnen de Navo en de EU de desbetreffende crisis bespreken, evenals hun mogelijke betrokkenheid daarbij. Indien de Navo als geheel voor zichzelf geen rol ziet weggelegd, kan de EU voor de uitvoering van een operatie kiezen, al dan niet met gebruikmaking van Navo-middelen of -capaciteiten. Met de afstemming tussen de NRF en de EU Battlegroups is onder het Nederlandse EU-voorzitterschap een voortvarend begin gemaakt. Zo heeft de EU-Navo capaciteitengroep overlegd over het soort missies, standaarden, training en certificering, uitzendbaarheid en voortzettingsvermogen, *force generation* en rotatieschema's. Harmonisatie van oefenschema's is thans onderwerp van overleg. Op nationaal niveau heeft Nederland de bijdragen aan de NRF en de EU Battlegroups op elkaar afgestemd. Met een gedegen planning kan Nederland aan beide initiatieven bijdragen.

3

Bij de informele NAVO bijeenkomst in Roemenie van half oktober 2004 gaven de lidstaten ook officieel goedkeuring aan de hervorming van het NAVO bondgenootschap in 2005. Minister Kamp heeft bij deze NAVO bijeenkomst gepleit voor een systematiek, waardoor NAVO lidstaten kunnen zien hoeveel ze bijdragen ten opzichte van anderen. Hij heeft daarbij aangestuurd op een koppeling tussen financiering en inzet zodat we kunnen zien of de kosten niet het zwaarst drukken op die lidstaten die meer in operaties kunnen participeren dan anderen. De CDA fractie is blij met dit pleidooi van de Minister en hoort graag of er op dit vlak al vorderingen zijn gemaakt.

De praktijk leert dat het vaak moeilijk is om voldoende militairen op de been te brengen voor Navo-operaties. Hieraan kunnen, naast beschikbaarheid en geschiktheid (*usability*), ook financiële overwegingen ten grondslag liggen. Het «costs lie were they fall»-principe confronteert landen die veel bijdragen immers met onevenredig hoge kosten. Een evenrediger lastenverdeling door middel van het ruimer toepassen van gemeenschappelijke financiering zou de beschikbaarheid van eenheden voor operaties kunnen vergroten. Tegen deze achtergrond heb ik tijdens de informele vergadering van de Navo-ministers van Defensie in Roemenië voorgesteld om de mogelijkheden ter zake te onderzoeken. De

secretaris-generaal van de Navo heeft het internationaal secretariaat van de Navo inmiddels opgedragen aanpassing van de financiële regelingen voor crisisbeheersingsoperaties te onderzoeken.

4

Verschillende schrijvers noemen «pooling of resources» of «de indeling van soorten krijgsmachten» als middel om de Europese legers om te vormen tot moderne expeditionaire strijdmachten. Met deze opzet bestaat echter het gevaar van oneerlijke spreiding van risico's over de Europese lidstaten en bovendien worden de Europese lidstaten dan nog meer van elkaar afhankelijk voor het inzetten van troepen. Het Europese Gemeenschappelijk Buitenlands Beleid lijkt nog niet aan deze stap toe te zijn. Echter, door de reorganisatie van de Nederlandse Krijgsmacht lijkt de stap in deze richting wel te zijn gezet als men ook de samenwerking tussen Nederland en Duitsland, de samenwerking met België en met Engeland ziet op verschillende krijgsmachttaken. Hoe voortvarend loopt dit proces nu? Hoe kijkt de Minister hier tegen aan? Bestaat er met betrekking tot de Europese strijdmachten een systematiek, waardoor EU lidstaten kunnen zien hoeveel ze bijdragen ten opzichte van anderen? Is het niet nastrevenswaardig om op korte termijn de discussie voor een meer gelijkwaardige inzet per EU lidstaat te starten?

Internationale militaire samenwerking, in het bijzonder *pooling*, taakspecialisatie en taakverdeling, alsmede gezamenlijke verwerving en onderhoud, kan de effectiviteit en de doelmatigheid van de Europese krijgsmachten verhogen. Tegen deze achtergrond hebben de EU-lidstaten zich onder het Nederlandse EU-voorzitterschap gecommitteerd aan militaire samenwerking. Diverse Europese initiatieven, waaronder de vorming van multinationale EU Battlegroups, bieden hiertoe mogelijkheden. Ook in Navo-verband heeft militaire samenwerking nadrukkelijk de aandacht, onder meer in de vorm van gezamenlijke projecten. De Europese landen werken voorts samen in diverse multinationale en bilaterale samenwerkingsverbanden. Het gaat om een gestaag proces dat vooral wordt gedreven door de focus op crisisbeheersingsoperaties (noodzaak van interoperabiliteit), de beperkte beschikbaarheid van middelen (nationaal en internationaal) en de steeds stijgende kosten van militaire capaciteiten.

Mede tegen deze achtergrond heeft Nederland zijn internationale militaire samenwerking het afgelopen decennium geïntensiveerd, in het bijzonder met Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. De vorming van gezamenlijke EU Battlegroups met deze landen zal een nieuwe impuls geven aan de onderlinge samenwerking.

Tegelijkertijd is de kanttekening op zijn plaats dat Defensie nadrukkelijk het domein blijft van nationale soevereiniteit. Nationale afwegingen, bijvoorbeeld waar het gaat om de besluitvorming over de inzet van militairen voor crisisbeheersingsoperaties, blijven doorslaggevend. Tegen deze achtergrond zijn internationale discussies over een evenredige lastenverdeling per definitie niet eenvoudig. Niettemin zijn er aanzetten gedaan, zowel in Navo-verband door de formulering van *usability*-doelstellingen als in EU-kader met de oprichting van het Europees Defensie Agentschap dat onder meer *benchmarks* en criteria gaat ontwikkelen. Deze ontwikkelingen leiden tot toenemende transparantie, wat een belangrijke voorwaarde is voor een discussie over een evenrediger lastenverdeling.

5

In zijn toespraak voor de conferentie «Naar een Europees Veiligheidsbeleid» gaf Minister Kamp aan dat hij heeft gepleit voor duidelijke criteria voor de Europese Battlegroups om vrijblijvende deelname tegen te gaan.

Kan de Minister aangeven om wat voor criteria het precies gaat en of dit pleidooi al enige concrete resultaten heeft opgeleverd?

Onder het Nederlands voorzitterschap zijn overkoepelende standaarden en criteria vastgesteld voor EU Battlegroups. Hierin zijn de voorwaarden vastgelegd, waaraan de snel inzetbare EU Battlegroups moeten voldoen. Hierbij gaat het onder andere om eisen die worden gesteld aan de uitzendbaarheid, het voortzettingsvermogen, de *force protection* en de interoperabiliteit van eenheden. Aan de hand hiervan kunnen lidstaten hun aangeboden eenheden tijdig en adequaat prepareren voor hun optreden als EU Battlegroup. Tevens zullen deze standaarden en criteria als uitgangspunt worden gebruikt voor de meting van de voortgang van de kwaliteitsverbetering in het kader van de Headline Goal 2010, de militaire capaciteitendoelstelling van de Europese Unie.

6

De EU gaat verder met de ontwikkeling van civiele en militaire capaciteiten voor crisisbeheersingsoperaties. De EU heeft haar eerste militaire crisisbeheersingsoperaties uitgevoerd in Macedonië en in Congo en het leidt nu twee politiemissies; de European Police Mission in Bosnië en Herzegovina (EUPM) en Proxima in Macedonië. Kan de Minister aangeven of hierin ook een rol voor de OVSE is weggelegd en of, en in hoeverre, er samengewerkt wordt, aangezien de OVSE veel ervaring heeft in het opleiden van politiemensen. Wordt er wel gebruik gemaakt van de bij de OVSE reeds aanwezige kennis en capaciteiten?

De OVSE is niet rechtstreeks betrokken bij de EU-politiemissies in de Balkan. Wel is bij de voorbereiding van deze missies gebruikgemaakt van de kennis en de ervaring van de OVSE, mede ter voorkoming van duplicatie van werkzaamheden en ter verzekering van een goede samenwerking. Zowel in Bosnië-Herzegovina als in Macedonië bestaan overlegstructuren, waarin alle bij politiehervormingen betrokken nationale en internationale partners zijn vertegenwoordigd. Verder wordt samengewerkt op terreinen waar de werkzaamheden en mandaten elkaar raken. De OVSE concentreert zich op de opleiding van politiefunctionarissen, terwijl de EU onder meer toezicht houdt op de Bosnische politie.

7

Wanneer we spreken van «soorten krijgsmachten», waar liggen dan de prioriteiten van de Minister in de komende periode? Meedoen in het hoge geweldsspectrum, of datgene doen waar we goed in zijn en een verschil kunnen maken? Passen onze huidige capaciteiten bij het door ons gewenste profiel van de krijgsmacht? Hoe staat de Regering tegenover een eventueel op te richten NATO Stabilization and Reconstruction Force? Zou Nederland hier naast de NRF een bijdrage aan kunnen en willen leveren?

De Nederlandse krijgsmacht heeft drie hoofdtaken: de bescherming van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit, en de ondersteuning van civiele autoriteiten. Tegen deze achtergrond moet de krijgsmacht breed inzetbaar blijven. Militair optreden hoog in het geweldsspectrum hoort daar nadrukkelijk bij. Andere taken zoals het bijdragen aan wederopbouwprocessen door hervorming van de veiligheidssector zijn eveneens van groot belang. De omvorming van de krijgsmacht tot volledig inzetbare, expeditionaire eenheden weerspiegelt het brede takenpakket van Defensie.

Stabilisatie- en wederopbouwactiviteiten zijn niet nieuw binnen de Navo, getuige de opgedane ervaring op de Balkan, de oprichting van PRT's in Afghanistan en de training van militair personeel in Irak. Nederland staat

positief tegenover voorstellen om wederopbouwactiviteiten te integreren in crisisbeheersingsoperaties. Deze ideeën passen goed in het Nederlandse geïntegreerd veiligheidsbeleid. Nederland heeft in Navo-verband dan ook reeds aandacht gevraagd voor het integreren van postconflict-activiteiten in operaties. Hierbij heeft Nederland gewezen op het belang van intensievere samenwerking met organisaties als de EU, de VN en NGO's. Ook binnen de VN worden voorstellen ter zake gedaan, zoals de oprichting van een intergouvernementele *Peacebuilding Commission* die ondersteund zou worden door een *Peacebuilding Support Office* binnen het VN-secretariaat.

Binnen de Navo is positief gereageerd op de Nederlandse voorstellen om na te denken over het beleggen van wederopbouwactiviteiten. De voorstellen over de oprichting van een *NATO Stabilisation and Reconstruction Force* (NSRF) zullen binnen de Navo bestudeerd worden. Nederland wil alle initiatieven in samenhang bezien. Vermeden moet worden dat slechts gezocht wordt naar militaire capaciteit voor langdurige presentie in een min of meer gestabiliseerde omgeving. Nederland staat overigens niet op voorhand negatief tegenover de voorstellen over een NSRF. De discussie hierover zal naar verwachting binnenkort in Navo-verband worden gevoerd.

8

Onlangs pleitte de Amsterdamse Hoofdcommissaris Welten voor de hulp van de Koninklijke Marechaussee bij het beveiligen van de vele hoofdstedelijke gebouwen (meer dan 100), om de politie te ontlasten. De Minister kondigde in de begroting echter aan dat de Marechaussee met 160 man gereduceerd moet worden. Hoe is dat te rijmen met het feit dat de vraag naar de inzet van het leger c.q. de marechaussee steeds groter wordt? Staat de hulp van het leger bij terreurbestrijding in grote steden, zoals het bewaken van gebouwen in Amsterdam, nu dit niet is meegenomen in het Convenant, nog wel ter bespreking op de agenda? Worden er alsnog afspraken gemaakt tussen de desbetreffende ministeries over dit onderwerp zonder dat het alleen over de financiële kwesties gaat?

Defensie is van oudsher beschikbaar om in bijzondere gevallen tijdelijk bijstand te verlenen aan de politie. Dit is vastgelegd in de Politiewet 1993. Commissaris Welten heeft gesproken over het permanent aan Defensie overdragen van de objectbewakings- en objectbeveiligingstaken in Amsterdam. Operationele eenheden van de Koninklijke marine, de Koninklijke landmacht of de Koninklijke luchtmacht kunnen niet permanent met deze taken worden belast. Dat zou afbreuk doen aan het expeditionair vermogen van de krijgsmacht en niet doelmatig zijn, gelet op de specialistische, kostbare opleiding en training van dit personeel voor andere taken. Wel kan Defensie de civiele autoriteiten tijdelijk ondersteunen met specifieke hoogwaardige defensiecapaciteiten. Binnenkort zal ik een nota «Defensie en nationale veiligheid» aan het parlement aanbieden.

De Koninklijke marechaussee vervult binnen het huidige takenpakket al bewakings- en beveiligingstaken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties overlegt nog met het Korps Amsterdam-Amstelland over het voorstel van commissaris Welten. Bezien zou moeten worden of extra objectbewakings- en objectbeveiligingstaken voor de Koninklijke marechaussee een wenselijke en doelmatige oplossing zijn, omdat hiervoor uitbreiding van de Koninklijke marechaussee noodzakelijk is en structureel middelen aan de defensiebegroting zullen moeten worden overgedragen. Overigens heeft het ministerie van BZK gelet hierop reeds gemeld niet op voorhand een voordeel te zien bij het inzetten van de Koninklijke marechaussee.

De reductie bij de Koninklijke marechaussee van 160 VTE is het gevolg van een aantal defensiebrede doelmatigheidsmaatregelen zoals uiteenzet

in de Prinsjesdagbrief 2003, in het bijzonder de sluiting van een aantal defensielocaties. Deze reductie heeft echter geen nadelige invloed op de inzetbaarheid van de Koninklijke marechaussee.

Kan de Regering de CDA-fractie voorts melden hoeveel personeelsleden, die door de reorganisatie bij de krijgsmacht moesten afvloeien conform de uitgangspunten van de Prinsjesdagbrief, reeds een andere baan hebben gevonden, en of deze militairen een baan bij de politie of de marechaussee hebben gevonden? Wordt het vanuit Defensie gestimuleerd degenen die aangezegd zijn af te vloeien, om te scholen en/of in te zetten voor de beveiliging van gebouwen of personen, in navolging van het pleidooi van Hoofdcommissaris Welten?

In 2004 zijn 652 defensiemedewerkers aangemeld bij de projectorganisatie Kansrijk. Daarvan hebben 383 medewerkers een baan gevonden buiten Defensie. Ongeveer 320 defensiemedewerkers zijn overgestapt naar de politie.

Voor 2005 zijn nieuwe afspraken in voorbereiding tussen Defensie en het ministerie van BZK over de overgang van defensiepersoneel naar de politie. Ook worden banen in de beveiligingsbranche, zoals bij de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging, onder de aandacht gebracht van overtollig defensiepersoneel. Verder zijn met de douane afspraken gemaakt over de overgang van defensiemedewerkers. Zo kunnen 75 defensiemedewerkers na succesvolle afronding van de opleiding in dienst treden bij de douane. In november 2004 zijn de eerste kandidaten begonnen met de douaneopleiding.

Met het onderwijsveld wordt thans gesproken over de overgang van overtollige defensiemedewerkers, vooral docenten MBO-techniek, naar het VMBO.

Ten slotte worden besprekingen gevoerd met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) over de overgang van defensiemedewerkers in 2005.

9

Uit de begrotingsbehandeling van de Tweede Kamer in november 2004 blijkt dat er bij het Ministerie van Defensie een onderzoeksvoorstel ligt voor een prospectief onderzoek naar het Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS). Operatie SFIR kon niet meer in aanmerking komen om te onderzoeken en werd geconcludeerd dat het wachten is op een volgende operatie. Wat is nu de stand van zaken met betrekking tot dit prospectief onderzoek?

Het prospectief onderzoek onder leiding van dr. Vermetten is onlangs gestart en wordt uitgevoerd onder militairen van de ISAF-missie in Afghanistan, te beginnen met de rotatie die in mei vertrekt en daar een *Provincial Reconstruction Team* vormt.

10

In hoeverre is Defensie tot nu toe geslaagd in het interesseren, motiveren en behouden van vrouwen voor de defensieorganisatie? Hoe wordt het genderperspectief in beschouwing genomen bij het formuleren van het doel van een uitzending? Maakt defensie wat dit betreft gebruik van ervaringsgegevens van andere landen die al langer en intensiever vrouwen in hun krijgsmacht geïntegreerd hebben?

Het interesseren, motiveren en behoud van vrouwen is al langer een doelstelling van Defensie. Gelet op de actuele man/vrouw-verhouding binnen de defensieorganisatie is besloten tot een beleidsintensivering in de vorm van het Actieplan Gender. Het actieplan is opgesteld in overleg met de defensieonderdelen en treft concrete maatregelen, zoals gerichte werving van vrouwen, een mentorproject voor vrouwen bij Defensie en

maatwerkoplossingen voor vrouwen en mannen met kinderen om arbeid en zorg te kunnen combineren (het project combi-werkplekken). Tijdens de voorbereiding op een uitzending wordt nagegaan of, en zo ja welke, genderaspecten van invloed kunnen zijn op de operatie. Zo wordt gekeken of de opdracht veronderstelt dat aandacht wordt besteed aan de samenstelling van de uit te zenden eenheid, bijvoorbeeld voor het uitvoeren van *roadblocks*, huiszoekingen, fouilleren en contacten met de lokale bevolking. Ook wordt gekeken wat de mogelijke gevolgen zijn van de uitzending voor mannen en vrouwen in het uitzendgebied en wie betrokken moeten worden in het proces van wederopbouw en bij vredesonderhandelingen. Daarnaast wordt gekeken of gender gerelateerd geweld, zoals seksueel misbruik, een punt van aandacht moet zijn bij uitzending. Genoemde zaken zijn inmiddels vastgelegd in een aanwijzing van de chef Defensiestaf.

Defensie neemt sinds 1961 actief deel aan het militair comité Women in NATO Forces (WINF). Begin juni zal wederom een delegatie van vier vrouwelijke militairen (officieren en onderofficieren) deelnemen aan de jaarlijkse conferentie van WINF. Via dit comité en de Nederlandse militaire attachés in het buitenland is veel informatie beschikbaar over de ervaringen van andere krijgsmachten met de integratie van vrouwen.

VVD-FRACTIE

1

De bestrijding van het binnenlandse terrorisme is na de verschrikkelijke aanslagen op personentreinen in Madrid en de discussie na de moord op Theo van Gogh steeds belangrijker geworden. Defensie heeft hier een aanvullende taak. De leden van de VVD-fractie vragen in dit verband de regering om aan te geven of in deze begroting en de beleidsplannen voor de toekomst wel voldoende rekening is gehouden met de toenemende dreiging van terrorisme in ons land.

Defensie levert sinds jaar en dag een substantiële bijdrage aan de bestrijding van terrorisme, onder meer met bijzondere bijstandseenheden van de krijgsmacht en met de Explosieven Opruimingsdienst. In het kader van het actieplan «Defensie en Terrorisme» (2002) heeft Defensie onder andere de NBC-verdedigingscompagnie opgericht, die kan optreden bij aanslagen met nucleaire, biologische, chemische en/of radiologische middelen. In 2005 wordt het actieplan «Defensie en Terrorisme» geactualiseerd.

Verder is in het kader van het nationale «Actieplan Terrorismebestrijding en Veiligheid» (2001) een derde peloton toegevoegd aan de Bijzondere Bijstands Eenheid-Mariniërs en zijn de MIVD en de Koninklijke marechaussee versterkt. In de brief over terrorismebestrijding van de ministers van BZK en Justitie van 24 januari 2005 zijn nieuwe intensiveringen aangekondigd bij de Koninklijke marechaussee en de MIVD. De marechaussee krijgt additionele capaciteit ten behoeve van personeelsbeveiliging en het handhaven van de vreemdelingenwet. De bijdrage van de MIVD aan terrorismebestrijding wordt vergroot onder meer door deelneming in de CT-Infobox en door beter gebruik te maken van verbindingsinlichtingen. Ten slotte participeert Defensie sinds 1 september 2004 in de BBE-Snelle Interventie Eenheid, een tijdelijk werkverband tussen het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD) en Defensie.

Ook in het kader van militaire bijstand en steunverlening levert Defensie een bijdrage aan de bestrijding van terrorisme. Zo hebben de ministers van Defensie, BZK en Justitie op 3 maart jl. een convenant Civiel Militaire Bestuursafspraken ondertekend. Dit convenant bevat heldere afspraken over de kwantitatieve bijstand en steunverlening van Defensie aan civiele autoriteiten. Daarnaast ontvangt het parlement binnenkort een nota

«Defensie en nationale veiligheid». In deze nota worden voorstellen gedaan om de civiel-militaire samenwerking een structureler karakter te geven, waarbij ook wordt gekeken naar de mogelijkheden voor ondersteuning met hoogwaardige, specialistische capaciteiten.

2

Met betrekking tot de NAVO krijgen de leden van de VVD-fractie uit de begrotingsstaten de indruk dat op termijn de bijdrage aan dit transatlantisch bondgenootschap zal dalen. Dit mede gezien in relatie tot EVDB-inspanningen. Kan de regering hier een nadere toelichting geven?

Nederland zal te allen tijde aan de financiële verplichtingen die voortvloeien uit het Navo-lidmaatschap blijven voldoen. In dit kader levert Defensie een bijdrage voor de financiering van internationale staven, de gezamenlijke middelen voor bevelvoering en communicatie alsmede gezamenlijke programma's. Binnen de verplichtingen die Nederland heeft, streeft de regering naar het verminderen van de financiering van arrangementen en infrastructuurprojecten die niet bijdragen aan de ontwikkeling van de moderne en expeditiecapaciteiten van de Navo. Hiermee kan binnen het Navo-budget geld worden vrijgemaakt voor het opheffen van geconstateerde tekorten.

De geraamde EVDB-budgetten komen voort uit de speciaal beschikbaar gestelde budgetten voor projecten ter versterking van de Europese defensiecapaciteit die de Navo en de EU ten goede komen. Er bestaat geen relatie tussen de hoogte van het EVDB-budget in enig jaar en de hoogte van de bijdrage aan de Navo.

3

In de Personeelsbrief van 21 september 2004 constateert de fractie van de VVD dat de personeelsreducties, vooral tot stand gekomen door generieke maatregelen, tot tekorten hebben geleid in beroeps categorieën waar, met het oog op de gewenste samenstelling, juist een toename nodig was. Het gaat hier om een tekort aan BBT-ers van 2000 personen en 7000 voor de komende jaren. De leden van de VVD-fractie vragen de regering hier enige uitleg te geven omtrent de oorzaken en hoe dit in het kader van het in te voeren systeem «up-or-out» tot een evenwicht tussen kwaliteit en financiële middelen van de krijgsmacht zal leiden.

De generieke maatregelen waren gericht op het bevorderen van de vrijwillige uitstroom van defensiepersoneel en het beperken van de instroom van nieuw personeel. Deze maatregelen waren nodig om in een periode dat de feitelijke reorganisaties werden voorbereid de personele omvang binnen de budgettaire kaders te houden. Als neveneffect van de generieke maatregelen zijn echter ongewenste tekorten bij de krijgsmacht ontstaan. Thans wordt een hoge prioriteit gegeven aan het wegwerken van deze tekorten, met name onder BBT-ers.

De reorganisaties moeten in 2007 resulteren in een nieuwe organisatie (O), die gevuld is met het juiste personeel (P), binnen de beschikbare financiële ruimte (F). Samengevat: O=P=F. Een volledige vulling van met name de operationele eenheden moet over twee jaar tot stand gebracht zijn, waarvoor tot 2007 een jaarlijkse instroom van ongeveer 7000 jonge militairen nodig is. De invoering van het flexibel personeelssysteem (ook wel aangeduid als «up-or-out») leidt tot een verdergaande verjonging en flexibilisering van de defensieorganisatie. De uitwerking van dit nieuwe personeelssysteem is momenteel onderwerp van studie. De invoering wordt voorzien vanaf 2007.

4

Het zal duidelijk zijn dat gecertificeerde opleidingen van groot belang zijn in het kader van een goede overgang van militairen, die niet verder

kunnen groeien in de krijgsmacht en moeten afvloeien, naar burgerbanen. Er zijn kennelijk ruim 400 van de 3000 opleidingen van Defensie gecertificeerd, ca. 13%. Dus nog niet zo veel. De leden van de VVD-fractie vragen de regering: Betekent dit niet een vertraging van de invoering van het «up-or-out» systeem?

Een goed opleidingsbeleid voor militairen is een belangrijke voorwaarde om te komen tot een flexibel personeelssysteem. Het aspect externe *employability* zal meer aandacht krijgen in het opleidingsbeleid. Een belangrijk instrument hierbij is de civiele certificering van militaire opleidingen. Naarmate meer militaire opleidingen civiel erkend zijn, nemen de kansen van defensiemedewerkers op de arbeidsmarkt toe. Daarom wordt het beleid om opleidingen civiel te certificeren geïntensiveerd. Echter, een deel van de defensieopleidingen is specifiek toegesneden op het militaire beroep en leent zich niet voor civiele certificering. Bij het van kracht worden van het flexibel personeelssysteem in 2007 moet het merendeel van de te certificeren opleidingen civiel erkend zijn. Van een vertraging van de invoering van het nieuwe personeelssysteem is geen sprake.

5

De beroepsmilitair kan nu uiterlijk in zijn 58e levensjaar met leeftijdsontslag. Aan het beroep van militair, zeker in deze tijd van uitzendingen naar crisisgebieden en van eventueel functioneren in het hogere geweldsspectrum, zitten grote risico's van geestelijke en fysieke aard. Hoe ziet de regering in dit verband haar voornemen om vanaf 2007 de huidige generieke ontslagleeftijd te vervangen door een «individueel te bepalen ontslagmoment dat op grond van de behoefte van de organisatie ligt in de periode tussen het 60e en 65e levensjaar»? En welke relatie legt de regering hier tot haar beleid met betrekking tot de levensloopregeling en pre-pensioen? De leden van de VVD-fractie hebben hier ook als vraag: betekent dit tevens een verhoging van de leeftijd waarop een militair nog kan worden uitgezonden naar crisisgebieden?

In het kader van de ophoging van de ontslagleeftijd voor militairen van 55 naar 58 jaar is destijds besloten de leeftijdsgrens voor uitzendingen in beginsel te stellen op 55 jaar. In de Personeelsbrief 2004 is aangekondigd dat de huidige generieke ontslagregeling vervangen wordt door een nieuwe systematiek. Daarbij zal de huidige generieke ontslagleeftijd worden vervangen door een individueel ontslagmoment dat, op grond van de behoefte van de organisatie, ligt in de periode tussen het 60e en 65e levensjaar. Afhankelijk van de individuele omstandigheden van de militair, waaronder de rang en functie, wordt dit ontslagmoment nader bepaald. Ook wordt conform de motie Veenendaal c.s. de diensttijd tijdens uitzendingen betrokken bij de bepaling van het ontslagmoment. Militairen die eerder worden ontslagen, ontvangen van Defensie een uitkering gedurende de periode tot 65 jaar. Daarbij kan geen gebruik worden gemaakt van de levensloopregeling, omdat het individuele karakter van deze regeling niet kan worden verenigd met het karakter van de diensteinderegeling voor militairen waarbij sprake is van verplicht ontslag op initiatief van de werkgever. Zoals voor alle werknemers geldt het wettelijk recht op deelname aan levensloopregeling ook voor militairen en dient te worden opgenomen in de rechtspositie. Bij de verdere uitwerking van het flexibel personeelssysteem zal de uitzendbaarheid van personeel en daarmee samenhangende factoren, waaronder leeftijd, in het licht van huidige en toekomstige inzetscenario's nadrukkelijk in beschouwing worden genomen.

6

De leden van de VVD-fractie beoordelen het als positief dat de relatie van Defensie met de Stichting Veteraneninstituut wordt omgevormd naar een klant/leverancier-relatie. De vraag is: Maken de hiervoor ter beschikking te stellen subsidiegelden dan ook een vast onderdeel uit van de Defensiebegroting?

De subsidiegelden voor de Stichting Het Veteraneninstituut zijn een vast onderdeel in de huidige defensiebegroting. De financiële middelen voor de invoering van een klant/leverancier-relatie zullen in de komende jaren worden opgenomen in de defensiebegroting onder gelijktijdige vermindering van de subsidie.

Kan de regering haar conclusie op grond van het advies van luitenant-generaal b.d. De Veer, dat het huidige veteranenbeleid voor de categorie oude veteranen in zijn algemeenheid als toereikend kan worden beschouwd nader onderbouwen; dit gezien de ontwikkelingen in het denken over het posttraumatisch stress syndroom (PTSS)?

De problematiek van de categorie oude veteranen is langer bekend en er zijn toereikende oplossingen getroffen. Indien zich nieuwe ontwikkelingen voordoen op het gebied van PTSS, en de behandeling ervan, zullen deze aangewend worden ten dienste van zowel jonge veteranen als oude veteranen.

Ten aanzien van het noodzakelijk geachte «veteranenvolgsysteem» vragen de leden van de VVD-fractie wat meer duidelijkheid te geven op welke manier met behulp van de gemeentelijke basisadministratie dit adequaat kan gebeuren. Immers de GBA is afhankelijk van de verhuismelding door de betreffende persoon. Moet er niet meer gebeuren om het volgsysteem «waterdicht» te krijgen?

Om de adressen van de veteranen zo actueel mogelijk te krijgen en te houden, is aansluiting op de gemeentelijke basisadministratie één van de mogelijkheden. Elk volgsysteem blijft afhankelijk van de bereidheid tot medewerking van veteranen. Een «waterdichte» veteranenadministratie is daarom niet mogelijk. Ook andere informatiebronnen zullen worden onderzocht en zo mogelijk worden benut.

De leden van de VVD-fractie vragen nog: Wanneer komt de regering met de toegezegde integrale veteranennota inclusief de zorgvisie?

De integrale veteranennota, waarvan onder meer de zorgvisie deel uitmaakt, zal uiterlijk 1 juni 2005 aan de Kamer worden aangeboden.

7

De leden van de VVD-fractie vragen de regering wanneer de reeds in het begrotingsdebat van 3 februari 2004 toegezegde nota over het reservistenbeleid aangeboden wordt.

De nota over het reservistenbeleid wordt eind april aan de Kamer aangeboden.

8

Als in de Personeelsbrief gesproken wordt over Actieplan Genderbeleid krijgt de VVD-fractie de indruk dat opnieuw begonnen wordt met een plan. De vraag is echter: welke concrete maatregelen gaat de regering nemen om daadwerkelijk meer vrouwen te laten instromen, te laten doorstromen en te behouden in de krijgsmacht en wie binnen de krijgsmachtdelen wordt daar expliciet voor verantwoordelijk gesteld?

De afgelopen 25 jaar heeft Defensie actief geprobeerd de integratie van vrouwen te bevorderen. Daartoe is een reeks maatregelen getroffen, vooral op het gebied van arbeidsvoorwaarden (ouderschapsverlof, deeltijdwerken, kinderopvang). Gelet op de actuele man/vrouw-verhouding binnen de defensieorganisatie is besloten tot een beleidsintensivering in de vorm van het Actieplan Gender. Het actieplan is opgesteld in overleg met de defensieonderdelen en treft concrete maatregelen. Voor ieder defensieonderdeel is een apart deelplan opgesteld waaraan de genderambassadeurs zich hebben gecommitteerd. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen. Concrete maatregelen zijn onder meer de gerichte werving van vrouwen, een mentorproject voor vrouwen bij Defensie en maatwerkoplossingen voor vrouwen en mannen met kinderen om arbeid en zorg te kunnen combineren (het project combi-werkplekken).

De Minister van Defensie,
H. G. J. Kamp

De Staatssecretaris van Defensie,
C. van der Knaap